

SEANCES DU MARDI 20 DECEMBRE 1983
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 20 DECEMBER 1983ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 610.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1984.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1984.

Projet de loi ajustant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1983.

Projet de loi portant des dispositions fiscales et budgétaires.

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: MM. Van Der Niepen, Trussart, Lagae, Lagneau, Van der Elst, Gramme, Vandenabeele, de Clippele, p. 610.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 610.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1984.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1984.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1983.

Ontwerp van wet houdende fiscale en begrotingsbepalingen.

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heren Van Der Niepen, Trussart, Lagae, Lagneau, Van der Elst, Gramme, Vandenabeele, de Clippele, blz. 610.

2 feuilles/vellen

86

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.
De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 05 m.
De vergadering wordt geopend te 10 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

MM. Houben et Hismans, pour raison de santé; Matthys, pour des devoirs administratifs; Désir et Delmotte, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce matin.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Houben en Hismans, om gezondheidsredenen; Matthys, wegens bestuursplichten; Désir en Delmotte, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

ONTWERP VAN WET HOUDENDE FISCALE EN BEGROTINGSBEPALINGEN

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

PROJET DE LOI PORTANT DES DISPOSITIONS FISCALES ET BUDGETAIRES

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij zetten de algemene behandeling voort van het ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting, van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksschuldbegroting en van het ontwerp van wet houdende fiscale bepalingen en begrotingsbepalingen.

Nous reprenons la discussion générale du projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens, des projets de loi relatifs à la Dette publique et du projet de loi portant des dispositions fiscales et budgétaires.

Het woord is aan de heer Van Der Niepen.

De heer Van Der Niepen. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, in deze bespreking van de Rijksmiddelenbegroting 1984 willen wij even stilstaan bij enkele aspecten van het onderwijs op communautair gebied, waarover tot nog toe geen al te duidelijkheid bestaat.

Uit het regeringsdocument met betrekking tot de uitgaven inzake onderwijs hebben wij kunnen vaststellen dat ondanks de verhouding van de Belgische studenten in de beide gemeenschappen, de uitgaven voor de beide departementen gebeuren volgens een verdeling van 45 pct. voor de Franse sector, 55 pct. voor de Nederlandse sector in 1983, en van 44,5 pct. voor de Franse sector, 55,5 pct. voor de Nederlandse sector in 1984.

Volgens ons wordt deze wijziging der verhouding hoofdzakelijk veroorzaakt door de zwakkere stijging van het Franstalig onderwijsbudget ten overstaan van het Nederlandstalig, namelijk 7,8 pct. Nederlands ten overstaan van 6,7 pct. Frans.

Zonder structurele wijziging en rekening houdend met de systematische onderschatting van het budget, vrezen wij dan ook dat deze verhouding fundamenteel niet zal worden gewijzigd ten voordele van het Nederlandstalig onderwijs.

Daarentegen zien wij dat in de begroting van Onderwijs, wat de kleine dotatie aan de raden betreft, de verdeling, welke gebeurt volgens artikel 7 van de gewone wet, namelijk naargelang van de behoeften, dezelfde is gebleven in 1984 als in 1983. Voor de Franse sector betekent dit 36,8 pct. tegenover 63,2 pct. in de Nederlandse sector.

Deze verdeling betreft in hoofdzaak het stelsel der beurzen, doch ook in principe alle onderwijsuitgaven die voor communautarisering in aanmerking komen. Hierbij stellen wij echter vast dat het kunstonderwijs hierin niet is vervat, doch naar onze bescheiden mening « onorthodox » bij de « grote » dotatie werd gerekend.

Verder stellen wij dat inmiddels beslissingen werden getroffen met betrekking tot het schriftelijk onderwijs, waarbij de financiering hiervan in principe met *ristorno's* dient te gebeuren. De beslissing is echter ondoorzichtig en zonder gevolg gebleven wat 1983 betreft.

Wij vragen ons derhalve af of er reeds *ristorno's* voor het schriftelijk onderwijs worden voorzien en of de bevoegdheid hiervan wel effectief werd overgedragen.

Noch uit het verslag van de Kamer, noch uit dit van de Senaat kunnen wij opmaken welke modaliteiten voor overheveling naar de gemeenschappen werden overeengekomen, rekening houdend met artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet. Graag kregen wij van de bevoegde minister meer klaarheid daaromtrent.

Nu weten wij wel dat de verhoging van de kleine dotatie langs Nederlandstalige zijde in 1983 met bijvoorbeeld 130,4 miljoen werd toegestaan, rekening houdend met de desiderata van de beide gemeenschappen. Het betreft onder meer de studietoelagen en de kredieten voor de vreemde studenten. Dit laatste heeft natuurlijk te maken met de financiering van de universiteiten, ingevolge de uitvoering van sommige culturele akkoorden.

In dit verband vragen wij ons terecht af of deze regularisatie van de forfaitaire kostprijs per « culturele » student in de kleine dotatie werd opgenomen. Zo ja, wat verantwoordt deze afwijking op het door minister Coens en zijn partij steeds gehuldigd principe van de volledige financiële verantwoordelijkheid van de gemeenschappen voor haar onderwijsuitgaven? Met andere woorden, *ristorno's* in plaats van dotatie?

Wij betwijfelen of in afwachting van een akkoord over de financiering van het gecommunautariseerde onderwijs, deze door de onderwijsminister geopende weg wel te verantwoorden is.

In elk geval als precedent nemen wij er akte van.

Hierbij aansluitend stellen wij vast dat in de voorstelling per grote rubriek, de cel Nationale Opvoeding nog slechts 16,3 pct. van het totaal vertegenwoordigt. Hierbij dient er daarenboven rekening te worden gehouden dat in « Te verdelen besparingen » het onderwijs via de maatregel openbaar ambt (6,3 miljard) een supplementaire belangrijke inlevering zal moeten doen, welke haar relatief aandeel nog meer zal drukken.

Het hoeft zeker geen verder betoog dat de daling sinds 1976 werkelijk spectaculair is, namelijk van 21,4 pct. naar 16,7 pct. in 1984. Dit is vooral betekenisvol voor de gevolgen van de economische crisis en de maatschappijconceptie die daaruit voortvloeit.

Daartegenover zien wij dat de uitgaven van de gezagsdepartementen minder sterk dalen. De cel onderwijs heeft een zeer geringe stijging in vergelijking met de andere grote uitgavenrubrieken. Aldus noteren wij dat deze sector sedert 1980 de laagste groei heeft, namelijk 22 pct. ten opzichte van de gezagsdepartementen met 25 pct. Wij vragen ons af of dit soms geen reden is om bezorgd te zijn omtrent de verdere uitbouw van het onderwijs als dusdanig, doch vooral omtrent de tewerkstelling in deze sector.

In verband met het functioneel programma van de overheidsinvesteringen, menen wij dat aan de onderwijscel een belangrijk aandeel moet worden toebedeeld. Melding wordt gemaakt dat het ministerie van Nationale Opvoeding via het Gebouwenfonds voor de rijkscholen en via het Gebouwenfonds voor de provinciale en gemeentelijke scholen, jaarlijks gemiddeld voor 13 miljard investeert.

Dit bedrag is zeker geen peulschil, maar toch vrezen wij dat het onvoldoende is om de noden in deze sector doeltreffend tegemoet te komen. Ons inziens blijft het bovendien onder de maat der verwachtingen van de bouwsector, die hiermede hoopt de zware crisis in eigen sector op te vangen. Om deze en andere redenen betreft het beleid inzake overheidsgebouwen bijgevolg zeer zeker het ministerie van Onderwijs. Het is dan ook aangewezen dat ernstig werk wordt gemaakt van het opmaken van een concreet bouwprogramma in deze sector. Nergens hebben wij kunnen zien welke beleidsafspraken werden gemaakt in het raam van het programma 1983/1984 met betrekking tot het onderwijs. Wij willen erop wijzen dat het rijksonderwijs dringend aan een behoeftenstudie tot concretisering toe is. Vooral omdat de extra drie miljard voor het Fonds der schoolgebouwen van het Rijk reeds sedert eind vorig jaar is weggefallen.

Mogen wij er terloops aan herinneren dat de minister die daarvoor bevoegd is destijds beloofd had, de nieuwe behoeften te onderzoeken met het oog op het bepalen van het nieuwe supplement? Graag hadden wij gezien dat rekening werd gehouden met deze nieuwe behoeftenstudie, zodat deze supplementen reeds konden worden ingeschreven in deze begroting.

Anderzijds moeten wij vaststellen dat voor het gesubsidieerd onderwijs het financieel effect van de aangehouden financieringstechniek op termijn onhoudbaar dreigt te worden, daar de zich steeds opstapelende intrestlasten meer en meer op de overige uitgaven gaan drukken.

Wanneer wij merken dat dit jaar 216,5 miljoen van vorige jaren en financieringslast van het Waarborgfonds noodzakelijk zijn, hoewel de kredieten voor het rijksonderwijs werden gehalveerd, vragen wij ons af

wat de budgettaire consequenties zullen zijn van deze « machtiging » voor 1984 en volgende jaren.

Meer precieze uitleg ter zake is gewenst.

Om ons kort betoog te besluiten wensen wij nog even de aandacht te vestigen op de mogelijke financiële implicaties van de verdere verzuiling van het onderwijs en van de eenzijdige toepassing van het Schoolpact. Het gaat niet op dat aan het vrij onderwijs, dat steeds en bij herhaling bijkomende maatregelen eist, nieuwe voordelen zouden worden toegekend. Wij zijn ervan overtuigd dat verdere en nieuwe eisen voor gelijkheid, wars van het feitelijk evenwicht, op termijn onbetaalbaar zullen blijken. De crisistijd is wellicht een unieke gelegenheid niet alleen om te rationaliseren, het vermijden van dubbel gebruik, maar ook voor een pluralistische samenwerking.

Onzes inziens dient wel het accent gelegd op de kwalitatieve verbetering van het onderwijsaanbod. Daarbij aansluitend is inzake de kwaliteit een herverdeling van de beschikbare arbeid aangewezen. Daarom dient de inkomenspolitiek van de overheid precies afgestemd op de kwalitatieve verbetering, onder meer op een beter onderwijsomkadering. Uit dit alles menen wij dat de federalisering van het onderwijs in principe een nuloperatie moet zijn. Uit de recente verklaringen van CVP-voorzitter Swaen blijkt dit niet het geval te zijn.

Deze partij laat de federalisering gepaard gaan met nieuwe eisen inzake gelijkheid buiten het Schoolpactakkoord. Zij wenst gelijke behandeling der netten, zonder rekening te houden met de karakteristieken van elk net. Dergelijke politiek moet onvermijdelijk leiden tot bijkomende financiële middelen, waarvoor de mogelijkheden niet meer voorhanden zijn. Derhalve blijven wij ervoor pleiten dat de voorziene middelen voor de onderwijssector in deze Rijksmiddelenbegroting zouden worden bepaald maar ook zouden worden aangewend naar de geest en de letter van het bestaande Schoolpact. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, mesdames, messieurs, la discussion du budget des Voies et Moyens ouvre traditionnellement un débat de politique générale. Chaque formation saisit cette occasion pour placer les actes du gouvernement sur les plateaux de la balance après les avoir radiographiés sous toutes les faces. Et, inévitablement, le gouvernement est qualifié de « docteur tant mieux » par la majorité et de « docteur tant pis » par l'opposition.

Gouverner aujourd'hui est chose très difficile. Mais ce n'est pas une raison suffisante pour balancer l'encensoir dans toutes les directions. En ce qui me concerne, je ne le ferai certainement pas. Les écologistes ont trop de raisons de ne pas trouver à leur goût la politique de l'actuel gouvernement, moins encore que celle des précédents. Que ce soit dans les domaines des infrastructures ou de l'énergie, de la santé ou de la sécurité sociale, de l'économie ou de l'emploi, de la défense ou des relations extérieures, et j'en passe, notre vision des choses est par trop différente pour qu'il puisse en être autrement.

Vous allez sans doute me dire, messieurs les ministres, qu'il est bien facile de critiquer l'ouvrage d'un autre quand on n'est pas astreint à le faire soi-même.

Dans tous les cas, nous sommes à l'aise, car nous n'avons jamais encore participé à la gestion de l'Etat et nul ne peut nous reprocher, par exemple, d'avoir créé cette dette publique affolante que personne ne paraît plus en mesure de maîtriser. Nous pouvons donc nous permettre de dégonfler certaines baudruches.

Après ces quelques considérations préliminaires, je commencerai l'examen du budget 1984 en parlant du contexte international.

Si j'en juge par votre exposé introductif en commission, monsieur le ministre, la politique gouvernementale consiste essentiellement à placer notre pays en excellente position pour bénéficier de la reprise tant espérée qui ne peut venir que des Etats-Unis. Chacun sait, en effet, que lorsque les Etats-Unis ont un rhume, les pays d'Europe occidentale contractent une pneumonie!

Mais qu'avons-nous besoin aussi de courir en chemise par tous les temps?! Autrement dit, qu'est-ce qui a été fait pour réduire notre dépendance à l'égard de la conjoncture internationale? Rien, sinon prendre des dispositions qui ont produit l'effet contraire, notamment en attirant en Belgique des firmes multinationales à grand renfort de subside déguisés.

Or le constat n'est plus à faire: ces multinationales — dont une trentaine des plus planétaires ont ensemble un chiffre d'affaires annuel

de cinquante mille milliards de nos francs — pratiquent une politique anormale en matière d'impôts et de responsabilité financière et ne fournissent qu'un nombre d'emplois dérisoire, compte tenu de leur chiffre d'affaires et de leurs bénéfices.

Qui plus est, leur mainmise sur l'industrie nationale dans tous les pays enlève tout réel pouvoir de décision en matière économique aux gouvernants comme aux partenaires sociaux.

Chaque année, à la même époque, on nous promet un ciel un peu plus bleu pour bientôt; on nous dit que les instituts spécialisés prévoient une amélioration de la conjoncture internationale et qu'ils décèlent çà et là des signes de reprise. Chaque fois, on est bien forcé de revoir à la baisse ces belles prévisions, pourtant réalistes et avancées très prudemment.

Il y a heureusement cette fameuse diminution du déficit de la balance commerciale pour atténuer notre déception. Encore faut-il souligner qu'elle est due, en grande partie, à la faible croissance des importations.

Ce qui signifie que, alors qu'on prône une relance de l'activité économique, il faut espérer que la consommation intérieure reste stagnante. C'est pour le moins contradictoire.

Je ne dis pas que la diminution des importations est nécessairement une mauvaise chose. Mais il faudrait tout d'abord en analyser les raisons, faire la part de la récession industrielle et celle de l'amointrissement de notre dépendance.

De plus, il serait tout de même préférable d'en être maître plutôt que de la subir. Par des programmes volontaires, on pourrait d'ailleurs encore diminuer nos importations, par exemple en développant davantage les économies d'énergie et les énergies renouvelables ainsi qu'en favorisant au maximum le recyclage de la plupart des matières premières.

La progression de nos exportations traduit, sans doute, un rétablissement de la compétitivité de l'économie belge. Mais cette situation apparaît bien précaire, quand on constate le faible nombre de nouveaux marchés, géographiquement parlant, où nous avons su nous imposer. Ce ne sont pas les nouveaux créneaux ouverts sur d'anciens marchés qui pourront suffire.

Il faut aussi noter qu'une part bien trop grande de ces exportations est encore constituée de produits à faible valeur ajoutée. Les écologistes ne sont pas partisans d'une autarcie impossible, mais ils veulent en tout cas diminuer la dépendance et orienter la reconversion industrielle vers la reconquête d'une plus grande part du marché national.

Au niveau international, l'idéal serait que chaque pays utilise au maximum ses possibilités propres, cela surtout pour ses besoins de base. A la place de la dépendance, pourrait alors s'installer une réelle interdépendance.

Avec une compétitivité en voie de rétablissement, s'amorce un redressement des bénéfices des entreprises.

Les chiffres pour 1983, disent les études de la Société générale de Banque, reflètent un transfert des revenus des particuliers vers les entreprises.

Cette rentabilité améliorée favorise-t-elle les investissements? Pas tellement, nous disent les chiffres. En outre, ces investissements ne s'orientent pas dans le sens désiré par le gouvernement, c'est-à-dire vers les industries manufacturières, mais plutôt vers les secteurs financier et commercial.

Et quand ils se font dans l'industrie, c'est pour rationaliser. C'est une vérité qu'il est temps de regarder en face: aujourd'hui, la plupart des investissements industriels ne créent pas d'emplois mais en suppriment, accessoirement pour éviter d'en perdre davantage.

Là-dessus, il faut être clair. D'accord pour qu'on introduise dans les entreprises de plus en plus de machines dites «intelligentes» en remplacement des travailleurs, mais à deux conditions obligatoirement liées: 1° Ce doit être dans le but de soulager ceux-ci des travaux dangereux, pénibles ou insalubres, de permettre une meilleure économie des matières premières et de l'énergie, de diminuer l'agression de l'environnement; 2° Il faut que, conjointement, soit mise en place une politique audacieuse et radicale de partage du travail.

J'ai déjà eu l'occasion de développer ici les propositions des écologistes en matière d'emploi. Je n'y reviendrai donc pas aujourd'hui.

Quelques mots encore à propos des investissements publics.

Dans le domaine des communications, il y a loin des déclarations du gouvernement à la réalité. On affirme qu'on veut respecter le libre choix des usagers, alors que les programmes de rationalisation des transports ferroviaires vont concrètement retirer cette possibilité à bon nombre de citoyens.

D'un autre côté, on va achever les autoroutes E9 et E40 qui sont un désastre aussi bien pour le paysage que pour les écosystèmes ardennais; et leur rôle économique, quand on pourra en faire le bilan, réservera bien des surprises à certains. Mais *quid* de la reconversion des entreprises autoroutières? On la cite quasiment pour mémoire.

On va continuer de même la mise à grand gabarit des voies navigables tout en reconnaissant par ailleurs qu'elle est devenue inutile.

On continue également les investissements énormes de Zeebrugge, bien qu'on attende toujours l'étude de rentabilité promise.

On essaie encore de combler le gouffre de Kalkar tout en ouvrant un autre gouffre avec Eurochemie et on poursuit le marchandage Chooz-Doel, nous enfermant de plus en plus dans la logique absurde du nucléaire et des surcapacités mégalomanes, en enterrant la production combinée, entre autres.

Je ferai remarquer ici qu'en ce qui concerne le programme complémentaire Ure, la part des énergies renouvelables représente moins de 1 p.c. de l'ensemble. Oserait-on dire que c'est dans un souci de sélectivité industrielle?

De façon générale, le programme actuel des investissements publics se caractérise par une non-productivité financière, ce qui rend impossible ou, en tout cas, très difficile le remboursement des emprunts qui les ont financés. L'impact est relativement faible sur l'emploi par milliard investi. A ce propos, il est étonnant de constater que l'exposé général feint d'ignorer la variation du nombre d'emplois créés par milliard investi suivant la nature de l'investissement, car le Bureau du Plan, par exemple, admet que la rénovation urbaine crée plus d'emplois que la construction d'une autoroute.

Ce programme se caractérise également par un taux d'importation élevé et donc un effet négatif sur la balance des paiements, un faible effet d'entraînement sur les commandes industrielles, l'absence d'effet positif sur le bien-être de la population, voire des atteintes graves à son environnement et, une fois de plus, une stérilisation de terres agricoles.

Il s'impose donc d'urgence de réorienter les investissements publics afin de mieux répondre aux problèmes de l'heure — emploi, finances publiques, balance commerciale — et d'améliorer le bien-être de la population en diminuant les atteintes au cadre de vie, particulièrement dans les centres urbains.

Abordons à présent le problème de l'emploi. Sur ce point, il faut constater que le gouvernement ne réussit pas à améliorer la situation.

Si l'on ajoute aux chômeurs complets indemnisés, les inscrits libres et obligatoires, les chômeurs partiels, les emplois précaires — CST, TCT, CMT ou stagiaires — ainsi que les prépensionnés, le nombre de Belges hors circuit atteint les 25 p.c. de la population active.

Nous sommes donc bien engagés dans cette société à double voie intolérable.

Seul le gouvernement semble rester indifférent face à cette évolution dangereuse.

Que dire d'autre, en effet, lorsque l'on constate, d'une part, qu'il n'envisage aucun programme qui permettrait de réduire de façon significative le chômage, celui des jeunes en particulier, et de garder au travail un nombre non négligeable de citoyens jouissant encore de toutes leurs capacités et disposant d'une expérience irremplaçable, et, d'autre part, qu'en ponctionnant davantage les revenus des ménages, il oblitère les possibilités futures de partage du travail, celui-ci devant être financé, selon nous, à la fois par les entreprises, par l'Etat et par les travailleurs.

Le seul objectif que le gouvernement poursuit, c'est de stabiliser l'emploi, sans y parvenir d'ailleurs, en attendant des jours meilleurs, c'est-à-dire une relance indifférenciée. Cela, nous ne pouvons l'admettre!

Nous ne pouvons tolérer plus longtemps qu'une partie toujours plus grande de la population vive dans l'angoisse du lendemain, que le nombre de bénéficiaires — je devrais dire les abandonnés — du minimex, augmente sans cesse, entre autres à cause d'une plus grande sévérité dans l'attribution des allocations de chômage.

Monsieur le ministre, il ressort de votre exposé qu'il y aura un accroissement de la pression fiscale en 1984 puisque les recettes fiscales estimées devraient augmenter de 8,5 p.c. alors que le PNB nominal ne devrait, lui, augmenter que de 6,6 p.c. Cela est d'autant plus inquiétant que cette pression fiscale était déjà en hausse en 1982, particulièrement sur les impôts directs des revenus des ménages.

On ne devrait pas trop s'inquiéter de ces prévisions qui paraissent peu sérieuses, car elles sont basées sur une élasticité fiscale — c'est-à-dire le

rapport entre l'augmentation des impôts et celle des revenus taxables — de 1,2 point.

Or, que constate-t-on? Au cours des neuf premiers mois de l'année 1983, les recettes estimées par le ministère des Finances croissent de 5 p.c., alors que les estimations sur la croissance du PNB faites par la plupart des instituts de conjoncture, notamment de l'Ires, se situent entre 6 et 8 p.c.

L'élasticité fiscale en 1983 ne devrait donc pas dépasser 1 point. Ces mêmes instituts expliquent ce phénomène par le fait que la demande est réorientée vers les exportations qui sont détaxées de la TVA; donc pour un même volume produit, la taxation diminue. Cette évolution devrait, disent-ils, se poursuivre en 1984.

J'en arrive ainsi à la politique fiscale du gouvernement. On ne peut que constater un manque de clarté et de cohérence relativement aux objectifs poursuivis.

Si l'objectif principal est bien de favoriser le financement des entreprises, pourquoi les mesures prévues touchent-elles aussi bien les actions que les obligations? Autrement dit, pourquoi n'est-il pas prévu des exemptions en faveur des actions? Pourquoi, également, le régime n'est-il pas mis en place pour certaines entreprises, c'est-à-dire de manière sélective? Puisqu'il apparaît que la logique gouvernementale est d'avantager les secteurs plus particulièrement exposés à la concurrence internationale, on peut se demander pourquoi le gouvernement, en fonction de cette logique, ne favorise pas spécialement le financement des entreprises de ces secteurs.

En ce qui concerne le secteur de la construction, le précompte immobilier devient libératoire pour les nouvelles habitations sous certaines conditions.

L'objectif annoncé est de favoriser le secteur immobilier en y rendant les placements plus attractifs. Il s'avère, en effet, que, la plus-value étant négligeable en ce moment, le rendement courant d'un investissement financier est plus important que le rendement courant d'un investissement immobilier. L'Ires a chiffré l'écart actuel entre ces deux rendements à 6 p.c. Toujours selon cet institut, la mesure proposée par le gouvernement ne réduit pas cet écart de manière significative. On ne peut mieux dire que cette mesure est inutile.

Deux constatations doivent être mises en avant si on veut analyser en profondeur la politique fiscale du gouvernement:

1° Comme je l'ai déjà dit, la pression fiscale exercée sur le citoyen ne fait que s'accroître et cette évolution ne sera pas freinée en 1984;

2° La fiscalité belge n'est que très peu redistributive, ainsi que l'ont montré plusieurs études récentes.

Partant de là, on ne peut admettre l'abandon de la globalisation de tous les revenus. C'est pour nous une dérive injustifiable.

L'instauration du précompte mobilier libératoire et de la sécurité fiscale ne peut que susciter une réaction indignée. Que devient la justice dans tout cela? En quoi un crime dont les auteurs sont poursuivis est-il moins tolérable qu'un crime dont les auteurs sont couverts par l'immunité?

Comment un gouvernement peut-il s'engager à garantir indéfiniment cette immunité par une loi fiscale et cela au mépris de la Constitution?

Une mesure aurait pu toutefois nous satisfaire. C'est l'introduction dans la loi, par l'article 43, du principe de l'indexation des barèmes fiscaux.

Mais en y regardant de plus près, nous devons déchanter. En effet, cette mesure ne sera d'application que lorsque le solde net à financer n'excèdera pas 9 p.c. du PNB, c'est-à-dire que cette réforme importante est reportée, si pas aux calendes grecques, tout au moins à une époque lointaine. Et c'est fort dommage.

Ma conclusion, monsieur le ministre, sera très brève. Quiconque est pourvu d'un brin de lucidité ne peut approuver les projets de ce gouvernement. Certainement pas les travailleurs, encore moins les sans-emploi. Ce serait une lourde erreur de trop compter sur la résignation perpétuelle de ceux-ci. Finalement, le plus lourd reproche que je formule à l'égard de ces projets, c'est qu'ils ne contiennent rien qui donne la moindre lueur d'espoir tangible. Aussi, pour bon nombre de nos concitoyens, beaucoup trop, les fêtes de fin d'année seront tristes, très tristes. *(Applaudissements sur divers bancs.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lagae.

De heer Lagae. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Vice-Eerste minister, mijnheer de minister, geachte collega's, in mijn uiteenzetting wens ik ten eerste, de budgettaire methodes te behandelen, ten tweede, enkele kritieken te weerleggen die ik moeilijk kan volgen en, ten derde, enkele opmerkingen ten gronde te maken.

Wat de begrotingsprocedure betreft, noopt het feit dat wij voorlopige kredieten moeten goedkeuren voor 1984 mij ertoe, erop aan te dringen dat men spoed zou zetten achter het indienen van de begrotingen. Ik heb, mijnheer de minister van Begroting, met veel genoegen in de commissie vernomen dat u wenst betere en zelfs goede beheersmethodes te gebruiken en ik geloof u.

Ik ben ervan overtuigd dat u dat zult doen en dat zoniet het gehele Parlement dan in elk geval de commissie voor de Financiën u zal volgen.

Het is echter niet voldoende betere beheersmethodes toe te passen, men moet ook de wetten naleven want dat is belangrijk. De begrotingen moeten tijdig worden ingediend en zodanig worden opgesteld dat zij door het Parlement kunnen worden gecontroleerd.

Het Parlement moet echter ook een inspanning doen. Het reglement van de Senaat bepaalt onder meer dat de commissies onmiddellijk na het reces de verslaggevers voor de begrotingen aanwijzen, zodat zij zich onmiddellijk kunnen documenteren en het begrotingswerk ernstig kunnen voorbereiden.

Onze commissies zouden zich meer in contact met het Rekenhof kunnen stellen. Het laatste boek van het Rekenhof is zeer leerrijk voor degenen die het willen lezen. Ik meen zelfs dat het onze plicht is dat te lezen. Het Rekenhof is tenslotte toch het instrument van het Parlement en moet het bijstaan in zijn controletaken.

De jongste vijftien jaar werden ongeveer 20 wetsvoorstellen ingediend ter verbetering van de controle van het Parlement. Heel wat artikels werden geschreven in verband met het bekende artikel 24 dat jammer genoeg, wordt toegepast in aangelegenheden waarvoor het niet is bestemd. Ik zal daar niet op ingaan.

Ik weet dat een gemengde werkgroep zal worden samengesteld. De Voorzitters van de Senaat en van de Kamer zullen zich inspannen om het die werkgroep mogelijk te maken haar taak naar behoren te vervullen. In elk geval, indien die werkgroep er kan toe komen het Parlement enerzijds en de ministers anderzijds ervan te overtuigen, stipte de wetten na te leven en indien de ministers hun medewerkers er kunnen van overtuigen, hen daarin te helpen, zijn wij een grote stap vooruit.

De bekoring is natuurlijk groot om lang te blijven stilstaan bij de problemen gesteld door de controle en het begrotingswerk. Als goede CVP'er zal ik echter aan deze bekoring weerstaan. Ik kom nu tot de grond van de zaak.

Het is belangrijk te weten hoeveel geld wordt besteed aan elke functie. Er zijn evenwel methodes die doelmatiger zijn dan andere. Bijvoorbeeld, het invoeren van een sanctie voor degenen die een bepaalde regel niet naleven kan doelmatiger zijn dan het uitkeren van een subsidie aan degenen die een bepaalde regel wel naleven. In vele gevallen valt dat te onderzoeken. Voor sommige begrotingen kan men zich afvragen waarom de verantwoordelijke van het departement bepaalde uitgaven verbergt of onderschat. Waarschijnlijk omdat hij gemakkelijker het geld bekomt voor bepaalde uitgaven dan voor andere. Het is eenvoudiger een uitgave te onderschatten waarvan men weet dat zij toch zal gebeuren. Vandaar dat herhaalde malen de subcommissie voor Financiën wordt opgeroepen om van bepaalde uitgaven kennis te nemen waarvan wij ons afvragen waarom zij niet in de begroting werden ingeschreven daar zij toch niet onvoorzienbaar waren of niet uitzonderlijk zijn. Er is geen enkel ernstig motief waarom men daar achteraf mee voor de dag komt. Ik wil daar echter niet verder over uitweiden.

Mijnheer de minister, ik ben ervan overtuigd dat u evenzeer als ik betreurt dat de macht van de minister van Begroting tegenover zijn collega's niet groter of niet efficiënter is. U zult al wel hebben gedacht aan het oude spreekwoord: «Dat God mij spare van mijn vrienden, mijn vijanden zal ik wel zelf de baas kunnen.»

Er werden hier kritieken geuit waarbij men nogal gemakkelijk sprak van een zeker gevaar voor deflatie. Men vraagt niet te veel aan te dringen op een relatief evenwicht tussen onze ontvangsten en onze uitgaven omdat men dan de weg van de deflatie zou opgaan.

In het uitstekend verslag van onze collega, de heer Chabert, vinden wij cijfers die het ons mogelijk maken de toestand in ons land te vergelijken met die in andere landen. Wanneer wij nu de begrotingstekorten in België vergelijken met die van andere landen en wanneer wij tevens de evolutie van het bruto nationaal produkt bij ons bekijken tegenover

het buitenland dan meen ik dat wij het gevaar voor deflatie niet zo groot moeten achten als sommigen wel doen. Bovendien heb ik het gevoelen dat men in sommige kringen ervan overtuigd is dat geld alleen maar goed wordt besteed wanneer het via de overheid gaat. Ook de privé-sector moet kunnen investeren. Ik wil er nogmaals op aandringen dat men het gevaar voor deflatie enigszins zou relativeren. Ook inflatie is mogelijk en wellicht meer dan men denkt.

Vanuit bepaalde kringen heeft men herhaalde malen gewezen op een zekere vermindering van de koopkracht. Zijn de collega's die dat hebben opgemerkt er wel zeker van dat men over de middelen beschikt om in ons land de koopkracht op peil te houden.

Wij stellen vast dat het bruto nationaal produkt niet stijgt en dat de ramingen desbetreffend van jaar tot jaar ontgoochelend uitvallen. Wij stellen ook vast dat in de budgettaire middelen de intresten op de overheidsschuld een steeds groter deel innemen, dat de pensioenen altijd maar een groter stuk uitmaken, dat de werklozensteun steeds meer middelen opslokt en dat de overheid ertoe gekomen is ongeveer 900 000 personen in dienst te nemen. Het zou verwonderlijk zijn dat men in deze voorwaarden voor iedereen de koopkracht zou kunnen handhaven. Wie denkt dat zulks wel mogelijk is op korte termijn, moet dit hier maar eens komen uitleggen.

Men beweert dat de sociale zekerheid wordt afgezwakt. De bijdragen verminderen, onder meer wegens de stijgende werkloosheid, en men kan niet ontkennen dat de middelen van de overheid beperkt zijn. Wanneer men de begrotingen van de vorige jaren naast elkaar legt, stelt men nochtans vast dat het aandeel van de Staat ten voordele van de sociale zekerheid niet vermindert. De kritiek op de afzwakking van de sociale zekerheid kan dus niet worden aanvaard.

Alle groepen die in de Senaat zijn vertegenwoordigd, hebben in hun programma opgenomen dat men prioriteit moet verlenen aan de zwaksten en dat men een groter selectiviteit moet hanteren in het toekennen van sociale voordelen. Van het ogenblik af dat men op een bepaald vlak een groter selectiviteit wil toepassen, is men dat echter vergeten.

Bij de bespreking van een wetsontwerp waardoor het fiscaal statuut van bepaalde vervangingsinkomens werd gewijzigd, is de gehele oppositie op de tribune gekomen om te zeggen dat dit niet mocht. De maatregelen van dit wetsontwerp beschermen niet alleen de belangen van degenen die de laagste inkomens hebben, en waren dus werkelijk selectief. Wanneer men inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering bepaalde voordelen wilde voorbehouden aan degenen die konden bewijzen dat hun inkomsten beperkt zijn, kwam er zeer sterke tegenwind van degenen die wisten dat zij niet in aanmerking kwamen voor die selectieve maatregelen omdat hun inkomen te hoog lag.

In de commissie wordt op het ogenblik het wetsontwerp van staatssecretaris Mainil behandeld met betrekking tot de pensioenen. Ook hij ondervindt een zeer sterke weerstand wanneer hij enige selectiviteit wil ingang doen vinden. Het wetsontwerp dat de harmonisatie van de pensioenen beoogt en dat zeer goed in elkaar steekt, heeft reeds schade geleden. Zoals het er op het ogenblik uitziet, wordt er weliswaar een zekere harmonisatie tot stand gebracht, maar wordt er helemaal niet bespaard. Degenen die zich voorstander van de selectiviteit noemen, zijn het immers in werkelijkheid niet.

Hetzelfde geldt voor de selectiviteit inzake werkloosheidsuitkeringen. De grootste weerstand komt van degenen die weten dat zij geen gebruik zullen kunnen maken van enige prioriteit en dat zij integendeel de eersten zullen zijn om onder de besparingsmaatregelen te lijden. Zij hebben dat natuurlijk niet graag. Zij verdedigen met de lippen de zwaksten maar sluiten elke selectiviteit uit om zich zelf te beschermen.

Sommigen beweren dat men aan het bedrijfsleven te veel heeft toegelaten. Misschien zou ik een beetje te kort schieten als ik er mij zou van afmaken met te zeggen dat het iedereen vrijstaat een zelfstandig beroep of onderneming te beginnen en dus van die belangrijke voordelen gebruik te maken. Als men enkele jaren terugblijkt, bijvoorbeeld zes à zeven jaar, dan zal men moeten vaststellen dat men het bedrijfsleven veel heeft afgenomen in zoverre dat het werkelijk aan verstikking toe was. Dientengevolge was het hoog tijd het bedrijfsleven iets meer toe te schuiven. De analyses van een paar jaar geleden werden toen door niemand tegengesproken, maar worden nu schijnbaar vergeten.

Indien men onze problemen ten gronde wil oplossen, dan is er geen ander middel dan het bedrijfsleven aan te wakkeren door het zoveel mogelijk kansen te geven. Als ik een landbouwvergelijking mag gebruiken, mijnheer de Wasseige, dan zou ik zeggen dat men het paard vóór de wagen moet spannen en niet erachter.

Sommigen beweren ook dat de regering te kort schiet inzake werkloosheidsbestrijding. Het verslag vermeldt eveneens cijfers over de werkloos-

heid in het buitenland. Als sommigen over de werkloosheid spreken, dan lijkt het wel of wij in ons land alleen met dit probleem te maken hebben. Zij schijnen niet te weten dat dit probleem ook in het buitenland bestaat. Ook in het buitenland is een spijtige evolutie naar een grotere werkloosheid. Als wij over de werkloosheid spreken, zouden wij misschien allemaal een beetje nederiger moeten zijn.

Mijnheer de Vice-Eerste minister van Begroting, als heroplossen van de werkloosheid in de macht moest zijn van de regering en de regering lost dit niet op, dan zou ik dat toch zeer erg vinden. Ik zou het echter nog erger vinden indien vorige regeringen over de middelen beschikten om de werkloosheid uit de wereld te helpen en ze dat niet zouden hebben gedaan, vooral als zij nu hun opvolgers beschuldigen.

Mag ik er ook nog op wijzen — en misschien werd dit vroeger te veel gezegd en de jongste tijd te weinig — dat in ons land de definitie van de werkloosheid nog altijd verschilt van de definitie van de werkloosheid in andere landen, maar ze is daarom niet minder pijnlijk.

Als men een probleem van dichtbij wil bekijken moet men toch met bepaalde zaken rekening houden. In al de discussies schijnt men de band niet te willen zien tussen de fiscale lasten, de sociale lasten en de financiële interestlasten enerzijds en de werkloosheid anderzijds. Indien men de tewerkstelling opnieuw wil toegenomen zien dan is het essentieel dat de bedrijven nieuwe kansen krijgen door — en dat weet de regering overigens ook — een verlichting van de fiscale lasten, wat niet gemakkelijk is.

Men probeert op een selectieve wijze te werk te gaan. En dat is het enige middel om iets te doen in die richting. De Maribel-operatie was daar een voorbeeld van. Men moet er zich echter van onthouden enerzijds selectief te ontlasten en anderzijds lineair op de volle breedte zwaarder te belasten.

Over de financiële lasten zal ik het straks nog hebben.

Om de werkloosheid op te lossen gaat het natuurlijk niet op, de werklozen te plaatsen in een of ander BTK-project, tewerkstellingsprogramma of ze tewerk te stellen in overheidsdienst. Als het zo eenvoudig was, dan zouden wij een deel van onze bevolking vanaf 50 jaar op pensioen kunnen stellen, jongeren tot 30 jaar in overheidsdienst nemen en de overige werklozen tewerkstellen in een BTK-project of naar het derde arbeidscircuit verwijzen.

Wij weten zeer goed dat niemand deze karikatuur voorstelt, maar men wil ze toch altijd voor een deeltje toepassen.

Ik wijs erop dat geen enkele werkloze er troost in vindt dat iemand anders op een onproductieve manier werd tewerkgesteld. Dat verheugt hem niet. Hij is er niet blij om. Dat biedt hem geen verzachting voor zijn lot. Integendeel, hij weet dat men op die manier lasten schept die op een of andere wijze de heropleving van het economisch leven in de weg staan.

Ontleedt men bovendien het verschijnsel van de werkloosheid voldeende? Men ziet goed, ook in het verslag, dat de werkloosheid gedurende jaren niet zozeer het gevolg was van het uitstoten van arbeidskrachten uit bedrijven, maar veel meer van een grotere aanvoer van arbeidskrachten, van werkzoekenden op de arbeidsmarkt.

Nu moet u mij even een ondeugende overweging vergeven. Volgens mij kan men niet terzelfder tijd ten eerste, een scherpe crisistoestand die wij nu meemaken, verwerken, ten tweede, een overgang van arbeidsintensieve naar kapitaalintensieve bedrijven, gevolg van de nieuwe technologieën opvangen, en ten derde, gedurende de crisis en gedurende deze mutatie in ons industrieel leven ook nog een groot aantal mensen op de arbeidsmarkt zien verschijnen — en werk verschaffen — die daar vroeger niet figureerden. Er zijn immers bepaalde groepen in de bevolking die vroeger niet om loonarbeid vroegen maar nu ineens wel.

Deze drie zaken tegelijk verwerken kan niemand, geen enkele economie, geen enkel land en geen enkele regering. Als iemand meent dat het wel kan zouden we natuurlijk allemaal graag horen hoe.

Welke beheersmethoden men ook gebruikt, hoe nauwkeurig men ook te werk gaat bij het opstellen van de begroting, hoezeer men er ook van overtuigd is dat besparingen moeten worden gedaan, uiteindelijk zal men toch een oplossing moeten zoeken. Men kan denken aan het verhogen van de middelen, al geloof ik niet dat wij de belastingen kunnen verhogen. Als wij dat zouden doen vraag ik mij zelfs af of die verhoging nog reële opbrengst zou bieden. Ik geloof ook niet dat men allerlei bijdragen en tarieven veel kan verhogen. Ik heb het gevoel dat de opbrengst daarvan ook al vrij beperkt is.

Dan blijft als de oplossing natuurlijk over dat men besparingen zal moeten doen.

Als de minister verklaart dat hij betere beheersmethoden wil, dan is dat blijkbaar ook met het oog op besparingen. Om het even op welke begroting of op welke post deze besparingen gebeuren, het zullen altijd besparingen zijn: ofwel op personeel ofwel op pensioenen ofwel in de sector van de interesten op leningen, ofwel op de sociale transfers, ofwel bij de transfers naar collectieve diensten, ofwel in het onderwijs, ofwel op investeringen.

Wat deze laatste sector betreft, dient te worden opgemerkt dat de produktieve investeringen in de loop van de jaren verminderd zijn. Het is niet goed dat zij nog verder zouden dalen. Immers, uitgaven die onze economie in de toekomst kunnen versterken zijn steeds verantwoord.

Het is daarentegen niet verantwoord dat in de overheidsdiensten mensen worden tewerkgesteld die geen produktieve opdracht hebben. Ik weet dat ik hierin van mening verschil met velen van mijn collega's, maar ik ben van oordeel dat dit niet doelmatig is.

Bovendien ervaren mensen die een jaar stage hebben gedaan in een overheidsdienst het over het algemeen als vernederend wanneer zij een werk moeten doen dat niet doelmatig is. Ook het ambtenarencorps is daar niet zo gelukkig mee. Deze mensen, die de ruggegraat vormen van de openbare diensten, vragen integendeel meer verantwoordelijkheid en moderner werkmethode en wensen niet te worden beschouwd als deel uitmakend van de minst goed georganiseerde onderneming in ons land.

Wij moeten onze ambtenaren daarin aanmoedigen.

U kent mijn opvatting inzake de pensioenen. Wij kunnen niet langer de ambitie blijven koesteren dat in de sector van de openbare diensten, in de privé-sector en in de sector van de zelfstandigen de uitgekeerde pensioenen het moeten mogelijk maken de levensstandaard te waarborgen die men bereikt heeft op het einde van zijn loopbaan. Wij hebben alle respect voor u, mijnheer de minister, maar wij geloven niet dat u zulke pensioenen kunt waarborgen. Daar zal men een ander minister van Begroting moeten voor vinden. Wij proberen onze zienswijze dan ook ingang te doen vinden in de bijzondere commissie voor de Pensioenen.

Het probleem van de interesten verschuldigd op leningen, zal kunnen worden opgelost indien wij het vertrouwen in onze munt werkelijk kunnen versterken en indien wij onze budgettaire toestand in aanzienlijke mate kunnen saneren.

Ik heb daarstraks reeds aangetoond dat wij de transfers in de sociale sector en in de collectieve diensten niet zullen kunnen handhaven tenzij wij selectief te werk gaan. Ik wil er bij mijn collega's nogmaals op aandringen dat zij zouden inzien dat een keuze moet worden gemaakt. Ofwel gaat men niet selectief te werk. Dan zullen de sociale transfers sterk afzakken en daarvan zullen de zwaksten het eerste slachtoffer zijn. Ofwel gaat men wel selectief te werk en stelt men de zwaksten veilig, maar dan zullen de anderen moeten inleveren. Er is geen andere weg.

Over de collectieve openbare diensten en meer bepaald over de sector van het vervoer zal de voorzitter van de commissie straks het woord voeren.

Wat het onderwijs betreft, heb ik de grootste eerbied voor allen die zich daarop toeleggen. Het onderwijs is toch de wetenschap der wetenschappen en de kunst der kunsten. Wel ben ik ervan overtuigd dat er de voorbije jaren meer inspanningen hadden moeten gebeuren op het vlak van de besparingen, besparingen die noodzakelijk zijn om budgettaire redenen, maar ook om intrinsieke redenen inherent aan het onderwijs zelf. Trouwens er zijn gezaghebbende stemmen opgegaan om te pleiten voor besparingen en dit in het belang van het onderwijs zelf.

Ziedaar, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Vice-Eerste minister, mijnheer de minister, geachte collega's, enkele beschouwingen mij ingegeven door de werkzaamheden van onze commissie voor de Financien. Ik heb niet gesproken over de fiscale en begrotingsbepalingen waarover de heer Vermeiren, rapporteur, een uitstekend en uitvoerig verslag heeft gemaakt.

Ik hoop, mijnheer de Voorzitter, dat ik nog de gelegenheid zal krijgen om even het woord te voeren wanneer onze werkzaamheden meer zullen zijn gevorderd. In elk geval kunnen, wat betreft de fiscale en begrotingsbepalingen, ook heel wat opmerkingen worden gemaakt. De regering is ter zake waarschijnlijk vooral gedreven door een noodsituatie waardoor volmaaktheid moeilijk kon worden bereikt. Ik zou dus dien-aangaande ten onrechte al te kritische opmerkingen maken. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

M. le Président. — La parole est à M. Lagneau.

M. Lagneau. — Monsieur le Président, chers collègues, la discussion des Voies et Moyens offre au Sénat l'occasion d'aborder les problèmes essentiels auxquels nous sommes confrontés; ils sont nombreux et d'une acuité parfois dramatique.

Votre gouvernement a choisi une voie difficile, celle de l'austérité et de l'effort, après avoir dit les vérités contraignantes auxquelles nous devons faire face dans le domaine économique et dans tout ce qui touche aux finances publiques. Cette politique de rigueur, contestée par certains, est la seule qui permette de restaurer la capacité concurrentielle de nos entreprises et d'arrêter le délabrement de nos finances publiques.

L'année 1981 avait cumulé une série impressionnante de défaites pour l'économie belge: recul de la demande intérieure, recul des investissements, déficit de l'ensemble des finances publiques à son point culminant. En outre, la balance des paiements était gravement déficitaire et ceci contribuait à la mauvaise tenue du franc belge.

Pour l'année 1982, les mesures courageuses mises en œuvre par votre gouvernement ont commencé à porter des fruits; la situation des entreprises s'améliorait, ce qui avait pour conséquence un accroissement de nos exportations, favorable à la situation du franc belge.

Ceux qui doutent de la nécessité d'une politique d'austérité doivent regarder ce que fait en France M. Delors dans le but de rendre à l'économie française une compétitivité qui avait été gravement mise en péril par les mesures prises en 1981.

La concurrence entre les pays techniquement avancés comme les Etats-Unis, le Japon et les pays de la Communauté européenne, est devenue si âpre que certains n'hésitent pas à la qualifier de guerre économique. Toute une série de pays en voie d'industrialisation rapide participent à cette lutte avec d'autant plus de détermination que l'élévation de leur modeste niveau de vie dépend de leurs succès sur ce plan.

Nous avons tous l'occasion de mesurer l'intensité de ce mouvement en constatant, par exemple, la place qu'occupent dans la vie commerciale de notre pays les multiples produits en provenance du Japon. Ce pays offre l'exemple de ce que peut donner un travail intense accompli dans une économie libre mais rigoureusement organisée depuis la base, c'est-à-dire du niveau de l'entreprise jusqu'à celui des organisations professionnelles et de l'Etat.

Dans des productions diverses, l'Europe est en position difficile à l'égard de la concurrence japonaise. C'est le cas pour la construction de voitures, de motos, d'appareils photographiques, de montres, dans la micro-électronique, etc. Et des situations aussi difficiles se constatent à l'égard d'autres pays.

Chez le concurrent japonais, le temps de travail moyen dans l'industrie est de plus de 2000 heures par an. On est loin de ce chiffre en Europe, où la plupart des pays alignent des performances se situant dans la gamme des 1600 heures et des 1510 heures pour la Belgique. Pour l'Europe, il y a une exception à mentionner: la Suisse, où le temps de prestation annuel moyen atteint 1910 heures. Les Etats-Unis, avec 1870 heures, sont bien placés également.

La Belgique, ayant choisi de travailler moins que ses concurrents, s'oblige à produire des biens de haute technicité et à le faire à un prix de revient qui lui permette de prendre place sur les marchés avec une rentabilité satisfaisante.

Ceci nous indique le chemin que nous devons parcourir pour remplacer les emplois perdus dans nos productions traditionnelles par des activités nouvelles, dans les domaines les plus sophistiqués. Si l'on veut réussir cette mutation, il faudra des hommes à formation scientifique et technique de haut niveau et constamment engagés dans d'indispensables recyclages.

Nous devons aussi être à la pointe des connaissances scientifiques dans ces domaines de l'avenir et seule une recherche à tout le moins concertée et coordonnée entre pays du Marché commun, pourra nous permettre de nous placer à ce haut niveau.

Enfin, des capitaux considérables seront nécessaires; ceci implique une épargne qui, pour se créer, a besoin de la confiance dans l'économie et dans le franc. Mais pour que les investissements s'opèrent il faudra la perspective d'un profit raisonnable qui récompenserait les efforts accomplis et les risques courus.

Le gouvernement poursuivra en 1984 la politique de redressement économique commencée en 1982, qui a permis le rétablissement de la compétitivité des entreprises.

Si des résultats substantiels ont été atteints, il reste à confirmer et à amplifier ce mouvement, car des indices de faiblesse subsistent dans certaines branches de notre industrie.

C'est, bien entendu, le secteur privé qui peut et doit fournir les emplois nouveaux dont nous avons besoin. Pour réussir, nos entreprises doivent retrouver une rentabilité et une stabilité indispensables à leur dynamisme.

Des industries de pointe ne se créeront pas dans un environnement économique qui n'assurerait pas leur rentabilité. Comment des entreprises pourraient-elles vivre si elles ne réussissent pas à produire et à vendre dans des conditions de profit comparables à celles de leur concurrents ?

Il est vrai aussi que certaines industries traditionnelles parviennent à être rentables aujourd'hui pour autant que, par une spécialisation et par une mécanisation poussées, elles arrivent à produire avec profit.

Si nous devons porter l'essentiel de nos efforts vers la création d'entreprises spécialisées dans des domaines nouveaux, tels que l'informatique, la robotique, la télématique, les bio-technologies, etc., il faut aussi constater que ces activités nouvelles, indispensables à notre reconversion industrielle, ne sont cependant pas de grandes dispensatrices d'emplois. Dès lors, il importe également de donner l'occasion à des industries traditionnelles de se rationaliser, quand il apparaît qu'à cette condition, elles ont encore un avenir. Nous devons veiller à ne pas écarter de notre pays, par des charges sociales et fiscales excessives, des industries pour lesquelles nous disposons d'hommes compétents et d'usines correctement équipées.

Nous devons poursuivre et intensifier notre effort de rigueur, car il n'y a pas d'autre solution. En 1981, un pays voisin et ami, la France, avait cru pouvoir réussir la relance par une demande accrue, mais le désastre qui en résulta, en particulier deux dévaluations du franc français, a obligé le gouvernement à modifier complètement l'orientation de sa politique et à pratiquer la rigueur, par exemple en révisant à la baisse les prestations sociales pour sauver une sécurité sociale malade de la crise.

Les choix difficiles et courageux opérés par le gouvernement Martens-Gol sont ceux qu'il convenait de faire pour redresser notre économie et améliorer nos finances publiques. Tous les observateurs sérieux de la Belgique en conviennent.

Mais ayant accompli, au niveau du pays, la tâche qui nous incombe, nous devons aussi veiller à ce que la Communauté européenne prenne résolument en main les très grandes responsabilités qui sont les siennes, pour mettre en œuvre les mesures dynamiques, concertées et cohérentes dont nos pays ont besoin pour promouvoir une politique industrielle novatrice dans les pays membres. Plus que jamais, il s'impose d'abandonner, au profit des institutions européennes, une partie des pouvoirs nationaux et des moyens budgétaires.

Par un effort en commun, les pays d'Europe peuvent retrouver une dynamique qui leur permettra de revenir à une position meilleure, comparable à celle de leurs grands concurrents, le Japon et les États-Unis. Ceci ne signifie pas que l'Europe peut effacer la crise actuelle, qui est mondiale, et, dès lors, ce sont des actions à ce niveau qui peuvent modifier les choses. Mais l'Europe doit accomplir d'urgence un pas décisif vers une union réelle pour éviter un déclin dont elle risquerait de ne pas se relever.

Dans le budget 1984, le gouvernement veut en accentuant la politique d'utilisation rationnelle de l'énergie, contribuer à la relance économique. Il entend, sous certaines conditions, mettre en œuvre un programme de rénovation énergétique des bâtiments existants. En outre, il compte favoriser la promotion, par les pouvoirs publics, de techniques nouvelles en ce domaine, mais qui ne seront rentables qu'à moyen ou à long terme, et ceci dans le but d'offrir à nos industries des références permettant de convaincre d'autres clients, et tout particulièrement des clients étrangers.

Ce sont des objectifs indiscutables mais, compte tenu du rôle que l'énergie joue dans notre économie, il conviendrait de pousser plus loin nos ambitions en ce domaine.

Le Japon nous donne, en cette matière aussi, un exemple que nous avons intérêt à étudier. Les énormes efforts qu'il a accomplis pour économiser l'énergie en ont fait, parmi les pays industriels, le plus faible consommateur d'énergie par tête d'habitant. Nous devons accroître notre effort d'information à l'égard des consommateurs privés. Et nous devons imposer aux services publics une politique rigoureuse d'économie d'énergie.

Ce n'est pas le cas actuellement et, par exemple, des villes dont la situation financière est très déficitaire manifestent un laxisme complet en la matière. Le relevé imposé par l'État quant aux consommations d'énergie est donc inefficace.

Une politique d'économie d'énergie remplace un gaspillage coûteux en devises étrangères par de l'emploi pour nos travailleurs. Le gouverne-

ment se doit de sanctionner les pouvoirs publics qui se permettent de ne pas accomplir les efforts d'économie d'énergie qui sont à leur portée.

Je voudrais évoquer rapidement quelques problèmes des PME car elles remplissent un rôle considérable dans la rénovation industrielle du pays. L'année en cours est d'ailleurs l'Année européenne des PME et on n'a pas manqué, en de multiples occasions, de souligner leur rôle essentiel dans l'économie européenne mais aussi dans celle des États-Unis, du Japon et de bien d'autres pays.

Le gouvernement actuel a pris de nombreuses mesures pour réanimer le goût du risque et favoriser l'investissement, principalement dans les PME. C'est bien entendu une œuvre de longue haleine qui doit être poursuivie et qui touche une tranche très importante de la vie économique puisque dirigeants et personnel des PME représentent plus ou moins 35 p.c. de la population active totale du pays.

Dans la crise actuelle, les PME et en particulier le travail indépendant ont été un facteur de stabilité, surtout en matière d'emploi. Ceci n'est pas le résultat du hasard mais de leur dynamisme qui leur a permis de tirer profit d'une politique favorisant l'investissement.

Mais ces éléments favorables ne signifient pas que les PME ne connaissent pas certains problèmes. Je voudrais en évoquer quelques-uns et souhaiter que le gouvernement accélère la mise en œuvre d'une série de mesures en voie d'élaboration.

En ce qui concerne les travailleurs indépendants, les statistiques révèlent que leurs revenus ont progressé à un rythme nettement inférieur à celui des salariés depuis le début de la crise.

Certaines dispositions ont été prises ou sont sur le point de l'être, pour corriger des situations inacceptables. C'est le cas pour l'accès au capital à risque, pour les pensions, etc.

Les travailleurs indépendants ont supporté leur part dans l'effort de solidarité visant à redonner à notre économie la compétitivité indispensable.

Ils attendent du gouvernement un allègement sérieux des multiples obligations administratives auxquelles ils sont soumis par les pouvoirs publics. Une commission de réduction et de simplification de ces obligations administratives a été installée en septembre 1982. En accélérant son travail, elle rendra sûrement service aux PME et aux indépendants.

Il faut que les ministres compétents accordent aux avis de cette commission un préjugé favorable plutôt que de se retrancher derrière les pseudo-justifications techniques de ceux qui veillent à l'application des multiples directives ministérielles.

Un autre point exige une solution rapide: les entreprises qui sont à la fois créancières et débitrices vis-à-vis d'un pouvoir public. Chaque mois et même chaque semaine, un certain nombre de situations difficiles, et parfois dramatiques, sont provoquées par l'impossibilité actuelle pour l'entreprise créancière de céder sa créance aux pouvoirs publics à l'égard duquel elle a une dette fiscale ou sociale. Il y a donc urgence à accélérer l'étude et le vote du projet gouvernemental qui permettrait la cession de créance car il est de nature à éviter des faillites avec ce qu'elles entraînent sur tous les plans.

Pour les PME, il est indispensable que la cession de créance concerne les pouvoirs subordonnés, provinces, mais surtout communes, qui sont souvent ceux avec qui elles traitent, à défaut de quoi la mesure serait pour elles de peu d'effet.

Si le projet visant la création de la société d'une personne et celui relatif à la représentation des classes moyennes et des PME dans tous les organismes consultatifs du secteur public sont en voie d'aboutir rapidement, par contre, les choses traînent regrettablement en ce qui concerne le projet qui devrait instaurer des règles pour l'indemnisation des commerçants victimes de grands travaux.

Voilà, en ce qui concerne les PME et les indépendants, quelques-uns des points qui retiennent tout particulièrement notre attention et pour lesquels je demande au gouvernement d'accélérer les décisions. Je ne doute pas que mon appel sera entendu. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van der Elst.

De heer Van der Elst. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, mijn uiteenzetting in dit debat zal zeer bondig zijn. Men zegt wel *bis repetita placent* maar tenslotte werden in het debat in de Kamer, in de beide commissies en hier reeds vele zaken herhaaldelijk gezegd.

Ik heb de werkzaamheden in de commissie voor de Financiën wegens ongesteldheid niet kunnen bijwonen maar ik heb de verslagen zowel van de Kamercommissie als van de Senaatscommissie aandachtig gelezen en het komt mij voor dat daarin vrijwel alle aspecten werden behandeld.

Allereerst wens ik in mijn betoog aandacht te schenken aan wat mij voorkomt als een bijzonder moeilijk maar levensbelangrijk punt, namelijk de toestand van de overheidsfinanciën. De regering kan blijkbaar het engagement waartoe ze zich verbonden had in de regeringsverklaring, namelijk vermindering van het netto te financieren saldo tot 7 pct. van het bruto nationaal produkt, niet waarmaken. Het lopend jaar zal dit saldo allicht meer dan 530 miljard bedragen, dit is 90 miljard meer dan werd geraamd, wat overeenstemt met 12,8 pct. van het bruto nationaal produkt.

In de begroting voor volgend jaar, die wij thans behandelen, wordt het netto te financieren saldo geraamd op 507 miljard of 11,5 pct. van het bruto nationaal produkt. Meer dan 25 jaar ervaring hebben mij geleerd dat in de Rijksmiddelenbegroting de inkomsten steeds overschat worden en de uitgaven onderschat en dat er geen jaar is zonder bijkredieten, zodat uiteindelijk het netto te financieren saldo in 1984 zeker niet lager zal liggen dan in 1983. Van verbetering kan er dus bezwaarlijk sprake zijn, ten hoogste van een stabilisering maar dan een stabilisering op een ondraaglijk hoog peil.

Met een tekort van om en nabij 13 pct. van het bruto nationaal produkt bereiken wij meer dan het dubbele van het Europese gemiddelde, dat 5,5 pct. bedraagt. In Duitsland bedraagt het netto te financieren saldo van de begroting slechts 3,8 pct., in het Verenigd Koninkrijk 2,2 pct., in Frankrijk 3,1 pct. en in Nederland 6,8 pct. En daar staan wij dan tegenover met een netto te financieren saldo van circa 13 pct.

Iedereen is het erover eens dat een dergelijk hoog percentage ondraaglijk is en onverenigbaar trouwens met de fundamentele doelstellingen die de regering beweert na te streven, namelijk herstel van onze economie en overwinnen van de crisis.

Niet alleen is het beroep dat de regering doet op de kapitaalmarkt overdreven en schadelijk voor de economische heropleving, maar het drijft het rentepeil omhoog. Met deze gang van zaken dreigen de lasten van de interesten en van de delging van de staatsschuld een steeds groter deel van de inkomsten van de Staat te gaan opslorpen.

De minister van Financiën heeft het in de commissie gezegd: «Indien de evolutie niet wordt afgeremd, bestaat het risico dat een steeds groter wordend deel van de rijksinkomsten opgeslorpt wordt door de interestlasten en dat de Staat zijn meest fundamentele opdrachten bijgevolg nog zeer moeilijk, ja, zelfs onmogelijk zal kunnen vervullen.»

Het is een zeer onrustwekkende vaststelling. Indien men inderdaad de lijn doortrekt en aanneemt dat het netto te financieren saldo ook in de volgende jaren in een zelfde tempo zal stijgen, of zelfs met een stabilisatie en dus op hetzelfde peil blijft als nu, kan men gemakkelijk berekenen hoeveel jaren het nog zal duren alvorens meer dan 50 pct. van de inkomsten van de Staat zal gaan naar interesten op de staatsleningen en de delging van staatsschuld. Dit vooruitzicht is werkelijk onrustwekkend.

Wij krijgen, mijnheer de minister, een reeks argumenten te horen waarom het niet mogelijk of zelfs niet wenselijk zou zijn de staatsuitgaven drastischer te besnoeien. Ik heb de indruk dat men geen keuze heeft en dat men de staatsuitgaven moet besnoeien. Er zit toch een grote inconsequentie in de stelling van degenen die akkoord gaan met de inlevering, maar vragen dat de koopkracht zou worden gevrijwaard.

Als men oordeelt dat wij in dit land boven onze stand leven, dan moet de levensstandaard worden verlaagd. Er is geen andere uitweg. Wanneer men in een gezin meer uitgeeft dan men verdient en boven zijn stand leeft, moet men zijn uitgaven beperken, desnoods ook zijn consumptie-uitgaven.

Wat trouwens de vermindering van de koopkracht en van de consumptie betreft, kan men vaststellen dat er in dit land toch nog heel wat wordt gespaard en dat het spaarvolume niet is verminderd. Er blijft dus toch een marge en we moeten het onmogelijke doen om van de ondraaglijke financiële last verlost te geraken en hem terug te schroeven tot een peil dat vergelijkbaar is met dat van de ons omringende landen en dat draagbaar zou zijn. Is de regering daartoe in staat? Deze begroting bewijst het tegendeel, zij is er blijkbaar niet toe in staat.

Er is nog iets anders dat mij in grote mate bekommert en dat mij de vraag doet stellen in hoever de Rijksmiddelenbegroting ons nog een

getrouw beeld geeft van de werkelijke financiële situatie en van de werkelijke verbintenissen die de Staat, dikwijls zonder goedkeuring van het Parlement, heeft aangegaan.

Dan denk ik in de eerste plaats aan de gedebudgetteerde uitgaven.

In een bijlage bij het verslag van de commissie voor de Financiën van de Senaat wordt een overzicht gegeven van de gedebudgetteerde schuld. Het gaat over aanzienlijke bedragen die niet in de Rijksmiddelenbegroting voorkomen: in januari 1983 192,6 miljard, in februari 192,8 miljard. Zo gaat dat van maand tot maand verder. Deze bedragen ontsnappen aan onze controle en zijn niet terug te vinden in de Rijksmiddelenbegroting.

Daarbij komt dat wij *in fine* van deze tabel in zeer kleine lettertjes lezen: «Nationale sectoren - Leningen aangegaan ten behoeve van de nationale sectoren waarvan de interestlasten en de aflossingen gedeeltelijk door de Staat gedragen worden. Einde 1981 14,9 miljard, einde 1982 48,2 miljard, einde 1983 76,1 miljard.»

Iets is mij daarbij niet helemaal duidelijk, mijnheer de minister. Het betreft de leningen waaraan staatswaarborg werd verleend. Ik denk hier bijvoorbeeld, aan de bankkredieten verstrekt aan Cockerill-Sambre waaraan de regering de staatswaarborg heeft verleend en waarvan wij weten dat het een insolvente schuldenaar is, zodat het quasi zeker is dat de Staat deze leningen uiteindelijk zal moeten terugbetalen.

Ik meen dat deze leningen, waaraan staatswaarborg wordt verleend, in de tabel van de gedebudgetteerde schuld niet eens terug te vinden zijn, omdat het onzekere verplichtingen zijn waarvan wij kunnen voorzien dat de Staat er uiteindelijk zal voor moeten opdraaien.

Dit zijn enkele van mijn bekommelingen in verband met de staatsfinanciën.

Het debat over de Rijksmiddelenbegroting biedt ons de gelegenheid om ook over de andere aspecten van het regeringsbeleid onze mening te uiten. Ik betreur het dat de Eerste minister niet aanwezig is, want ik zou mij in de eerste plaats tot hem hebben willen richten in het tweede gedeelte van mijn betoog. Ik wens namelijk nog even stil te staan bij de staatshervorming die naar mijn overtuiging onder deze regering niet alleen volledig stilgevallen is maar zelfs teruggedroefd wordt.

De ervaring heeft ons geleerd dat de wetten van 1980 op de hervorming van de Staat op bepaalde punten, hoe dan ook, moeten worden herzien en verbeterd. Ik meen dat daarover een consensus bestaat. Ik denk hier onder meer aan de samenstelling van de raden. Ik dacht dat men het eens geworden was over de negatieve resultaten van het systeem waarin parlementsleden tevens lid zijn van de raden.

De praktijk heeft namelijk uitgewezen dat er in feite een onverenigbaarheid is tussen een nationaal mandaat en een mandaat in de raden. Zowel het Parlement, Kamer en Senaat, als de raden zelf, ondervinden de nadelige gevolgen van deze toestand, die zowel materieel als moreel onhoudbaar is. Ook op het gebied van de bevoegdheidsverdeling is gebleken dat er meer rechtszekerheid en meer klaarheid gewenst is in de afbakening van de respectieve bevoegdheden.

Waarom moet er worden gewacht om in deze toestand verbetering te brengen? Toch niet omdat men een studiec ommissie heeft opgericht die alvast overbodig is om deze gebreken te ontdekken of om ze te verhelpen.

Hetzelfde geldt voor de nationaal gebleven economische sectoren. Van Vlaamse zijde wenst en eist vrijwel iedereen de overdracht van deze sectoren naar de gewesten. Ik zeg nogmaals dat de mogelijkheid hiertoe reeds in de wet is ingeschreven en juridisch, zelfs bij koninklijk besluit, kan worden verwezenlijkt. Wat valt er dan nog te bestuderen?

Afgezien van de omstandigheden waarin tot de oprichting van een studiec ommissie, de zoveelste, besloten werd als inwilliging van een eis van de PSC gekoppeld aan de benoeming van Happart, is het steeds onze overtuiging geweest dat wij hier voor een verdragsmanoeuvre staan om de voltooiing van de staatshervorming in een federalistische zin op de lange baan te schuiven.

Het is nu, na twee jaar, reeds duidelijk dat tijdens de huidige legislatuur en onder deze regering geen enkele vooruitgang zal kunnen worden geboekt. Nochtans is het huidige Parlement, wij schijnen dat vergeten te zijn, eenstituante, die van de kiezers de opdracht gekregen heeft de Grondwet te wijzigen.

Mevrouw N. Maes. — Het Parlement vergeet al zijn bevoegdheden.

De heer Van der Elst. — Ik vind dit niet alleen betreurenswaardig. Ik vind het zelfs gevaarlijk. Wanneer een normale evolutie onmogelijk wordt gemaakt, wanneer men in gebreke blijft tijdig tegemoet te komen aan de eisen van een ganse gemeenschap, loopt men het gevaar dat het vroeg of laat tot een uitbarsting komt. Meer dan één waarnemer van ons politiek leven heeft ervoor gewaarschuwd dat het staaldossier bijvoorbeeld, dynamiet inhoudt. Toch schuift de regering dit dossier steeds weer voor zich uit en vloeien tientallen miljarden in deze bodemloze put. Het is niet het dubieuze staalakkkoord van juli jongstleden dat in de regering tot stand kwam, dat daaraan ook maar iets zal veranderen.

Wij stellen vast dat niettegenstaande de herhaalde verzekeringen die zowel door de Eerste minister als door de minister van Economische Zaken, de heer Eyskens, gegeven werden *coram populo*, voor de televisie, over de radio en in de pers, dat men niet verder zou gaan met het subsidiëren van Cockerill-Sambre indien er geen sociaal akkoord tot stand zou komen, indien er geen referendum zou worden gehouden en indien men geen klare kijk op de toekomst van deze onderneming zou hebben.

Van al deze beloften is er tot nu toe geen enkele verwezenlijkt.

Niettemin lezen wij in de pers dat de raad van beheer van Cockerill-Sambre werd samengeroepen om in de loop van de maand beslissingen te treffen die vergaande gevolgen zullen hebben en waardoor onder meer een aantal vorderingen van de Staat zullen worden omgezet in kapitaal aandelen. Dit betekent dat die vorderingen waardeloos worden, wat zij trouwens reeds zijn. Wij stellen een grote inconsequentie vast in het beleid van de regering. Zij mist de moed om de noodzakelijke maatregelen te nemen die reeds jaren op zich laten wachten in dit netelige dossier.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, dit is wat ik kort en bondig wilde zeggen in dit debat. Om de redenen die ik hier heb uiteengezet, zijn wij pessimistisch met betrekking tot de verwachtingen en kunnen wij geen vertrouwen stellen in de huidige regering. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Gramme.

M. Gramme. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, mesdames, messieurs, mon intervention ne portera pas sur les aspects généraux du budget des Voies et Moyens, mais visera plus particulièrement le projet de loi portant des dispositions fiscales et budgétaires soumis à notre examen.

Au nom du groupe PSC dont je suis aujourd'hui l'interprète, je me permettrai de faire quelques observations à son sujet.

Il s'agit tout d'abord de s'interroger sur le choix des moyens législatifs opérés par le gouvernement pour donner force de loi à un certain nombre de dispositions nouvelles.

Il s'agit ensuite d'examiner, quant au fond, en quoi ce projet s'inscrit dans le cadre de l'accord de gouvernement qui engage les partenaires de la majorité et dans quelle mesure les principes qui sont énoncés dans cet accord trouvent leur matérialisation. De cet examen et des conclusions qui s'ensuivent, mon groupe adoptera l'attitude qui s'impose.

Les années septante ont connu un grand nombre de lois-programmes, ensembles disparates de dispositions diverses ayant trait aux domaines les plus variés, concrétisations exemplaires s'il en fut du mélange des genres puisqu'on vit même un projet de loi-programme comporter des articles accordant des pouvoirs spéciaux au Roi.

Il semble que la décennie quatre-vingts doive consacrer un dispositif législatif d'un autre cru puisque nous voici une nouvelle fois confrontés à un projet portant des dispositions fiscales et budgétaires.

Sans doute, ce dernier type de projet porte-t-il davantage sur les recettes alors que les lois-programmes traitaient beaucoup plus des dépenses. Il reste que la méthode qui consiste à réunir dans le même projet, des dispositions portant sur des objets différents, n'est pas abandonnée.

On peut, à bon droit s'en inquiéter, car la juxtaposition de dispositions portant sur des matières dont la nature est parfois fondamentalement différente est susceptible de favoriser des confusions, voire des fautes de droit. Le rappel par le Conseil d'Etat dans son avis sur le présent projet, de certains principes fondamentaux de notre droit, illustre la pertinence de cette inquiétude.

En outre, une telle méthode multiplie les risques de porter atteinte à la cohérence des législations et ne facilite pas la tâche de ceux qui sont chargés de veiller à celles-ci.

Enfin, cette façon de faire soumet à une sanction unique une série de dispositions qui pourraient éventuellement appeler des avis nuancés ou différents et fait ainsi quelque peu violence à la libre détermination des Chambres législatives.

Sans doute l'observateur verra-t-il dans cette pratique des projets de loi à orientations multiples le signe d'une difficulté d'adaptation de nos procédures législatives à la multiplicité et à la complexité des problèmes de notre temps. Il appartient au pouvoir législatif de s'en inquiéter le tout premier.

Ces considérations sur la forme ne peuvent toutefois empêcher le jugement sur le fond.

Le projet de loi qui est soumis aujourd'hui à notre examen a déjà fait l'objet des soins attentifs de la Chambre des représentants qui, tout à fait légitimement, s'est efforcée d'améliorer le texte déposé par le gouvernement. Les amendements qui ont été ainsi apportés assurent à l'ensemble du projet un plus grand équilibre dans une perspective de justice distributive.

Encore une fois, la preuve est faite que lorsqu'un gouvernement n'impose pas l'adoption *ne varietur* de ses textes et accepte de collaborer avec sa majorité parlementaire, le résultat final au regard du bien commun est sensiblement meilleur.

Cela étant, les résultats des travaux de la Chambre des représentants présentent, selon nous, plusieurs éléments positifs dont je voudrais souligner brièvement l'intérêt.

Le groupe PSC se réjouit tout d'abord de l'augmentation des réductions d'impôts d'une part, en faveur des familles qui ne disposent pas de revenus dépassant 400 000 francs et, d'autre part, en fonction des enfants à charge. Ces deux mesures répondent à une préoccupation fondamentale du PSC selon laquelle la fiscalité doit mieux tenir compte de la dimension familiale. Il s'agit là, à nos yeux, d'une étape vers la mise en place d'une fiscalité réformée, basée sur la progressivité familiale de l'impôt, réforme d'ailleurs prévue par l'accord de gouvernement.

Soucieux de voir les revenus du travail aussi bien traités que ceux du capital, le PSC se réjouit de l'augmentation des montants des charges professionnelles forfaitaires déductibles, qui sera spécialement profitable aux cadres dont les responsabilités sont plus que jamais lourdes dans la présente conjoncture.

Il se réjouit aussi du nouvel avantage fiscal accordé à propos des assurances sur la vie. Cette mesure permet en effet, en détaxant une certaine épargne, d'alléger la fiscalité sur les revenus du travail et, en la circonstance, plus particulièrement sur ceux des indépendants.

Le PSC est également heureux du principe inscrit dans la loi de l'indexation intégrale annuelle des barèmes fiscaux. La condition à son application, à savoir que le déficit budgétaire ne pourra pas dépasser 9 p.c. du PNB, est justifiée par la volonté du gouvernement de limiter la croissance excessive de la dette publique. Il n'en reste pas moins qu'un pas essentiel a été fait dans le sens d'une réforme structurelle rétablissant progressivement une progressivité raisonnable et équitable dans la taxation des revenus du travail.

Nous nous réjouissons que l'introduction du caractère libérateur du précompte mobilier ait pu, grâce aux amendements introduits dans le projet, être encadrée de manière à en atténuer les effets inéquitables par rapport aux revenus du travail et nous apprécions donc, tout d'abord, la mise en place de plafonds différenciés en fonction de la nature du capital investi, plafonds au-delà desquels une cotisation spéciale sera prélevée; ensuite, la poursuite de la politique d'encouragement à l'investissement dans les sociétés belges par le maintien du caractère libérateur au-delà du plafond de 1 100 000 francs dès qu'il y a réinvestissement des revenus recueillis dans les sociétés belges.

En ce qui concerne le précompte mobilier libérateur, nous apprécions, dans cette disposition, l'encouragement à l'activité et donc à l'emploi ainsi matérialisé dans le secteur de la construction. Il s'agit d'un effort certain dans un secteur névralgique. Notre collègue M. Dalem reviendra sur cet aspect positif du projet de loi.

La mise en place d'une sécurité fiscale suscite de sérieuses réserves tant sur le plan de la morale civique que d'un effet positif sensible sur la relance de l'économie et de l'emploi. Mais les modalités retenues en dernier ressort en font dorénavant une mesure limitée en faveur de certains types d'investissements uniquement.

Enfin, le PSC apprécie positivement les mesures prises en faveur de la petite et de la moyenne épargne ainsi que la poursuite de la politique inaugurée par l'arrêté royal n° 15 combinant le système connu en France

sous le nom de loi Monory et la réglementation proposée en 1981 par notre collègue M. Cooreman.

Pour conclure, je dirai que les mesures prévues par le projet, tel qu'il a été amendé, respectent l'engagement du gouvernement d'assainir les finances publiques. Elles concernent les revenus de toute nature et s'efforcent de les traiter de manière plus équitable que ne le faisait le projet initial. Il reste à espérer que ces mesures seront efficaces pour encourager les investissements et donner confiance à ceux qui doivent en décider. Il est surtout souhaitable que, par leur interaction, elles puissent servir la cause de l'emploi.

Dès lors, notre groupe donnera une approbation raisonnée au projet de dispositions budgétaires et fiscales. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenabeele.

De heer Vandenabeele. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, het fiscale wetsontwerp dat aan de Senaat wordt voorgelegd en dat tot hoofdbedoeling heeft het zware tekort van de overheidsfinanciën rechtstreeks of onrechtstreeks af te remmen, stemt ons niet onverdeeld gunstig. Want naast tegemoetkomingen met de bedoeling onze economie te stimuleren en aldus nieuwe inkomsten voor de Staat te creëren bevat dit ontwerp ook nieuwe lasten voor een bevolking, die reeds zwaar onder druk wordt gezet: niet alleen zijn er de hoge belastingen, maar ook de telkens weerkerende noodzaak tot verdere inlevering en niet te vergeten de te hoge inflatievoet, die de koopkracht aantast. Maar nood breekt wet en willen we in de crisis niet helemaal ten onder gaan, dan moeten we met vele middelen proberen tegen de stroom op te roeien. Ook middelen, die ons niet altijd zinnen, omdat zij helemaal niet passen in onze filosofie.

Sta mij dan ook toe dit wetsontwerp even te toetsen op zijn negatieve en zijn positieve kanten.

Op de negatieve zijde van de balans plaats ik dan allereerst de fiscale zekerheid. Ook al werden een aantal voorwaarden ingebouwd, waardoor het in elk geval geen amnestie betekent voor ontdoken belastingen. De bedoeling van deze maatregel om aldus nieuw geld in te brengen in de economische activiteiten, is zonder twijfel goed. Maar het is hoe dan ook een verklaring van onmacht tegenover de fiscale fraude, een toegeven dat we niet bij machte zijn om iedereen te overreden of te dwingen tot solidariteit: elementaire plicht in elke gemeenschap, en des te meer geboden als de nood hoog is.

Negatief is voor ons ook het bevrijdend maken van de roerende voorheffing. Hierdoor wordt ons stelsel van globale belasting, gelijk voor elke soort inkomens, definitief op de helling gezet. Ook dat is weer een toegeven van onze machteloosheid om de belastingontduiking onder controle te houden. Ook al ben ik niet doof voor bepaalde argumenten zoals het verlies aan opbrengst door de inflatie en de stijging van de globale belastingopbrengst op roerende inkomens met 15 miljard, toch blijft het een feit, dat hier de rechtvaardigheid van belasting naar draagkracht niet meer bestaat. Wel heeft het bouwen van plafonds voor het bevrijdend maken, dat ook weer enigszins rechtgezet. En al moet worden toegegeven dat deze belasting naar draagkracht eigenlijk ook zwaar aangetast wordt als slechts 10 pct. van deze inkomens in de globale belastingen worden aangegeven. Maar of daarom ook het principe moet worden verlaten is een belangrijke vraag, waarover al te vlug werd heengestapt.

Deze twee maatregelen stellen in elk geval de fiscale fraude in ons land dik in de verf, omdat zij in feite, ik herhaal het, een akte van machteloosheid betekenen. Het is dan ook billijk, dat de regering heeft toegezegd deze fiscale fraude nog nader te gaan bekijken, om een rondetafelgesprek over deze aangelegenheid te organiseren en een inventaris aan te leggen van alle maatregelen die ter zake in de jongste jaren werden genomen.

Ik wil niet ingaan op de zware immoraliteit van fiscale fraude in een periode van crisis zoals ons land doormaakt. Ik durf aannemen, dat ik daarmede in deze Hoge Vergadering alleen maar open deuren zou instampen. Geen enkele verantwoordelijke kan immers een dergelijke praktijk goedkeuren. Maar daarom precies moeten we er ook met alle middelen tegenaan gaan.

U hebt in de Kamercommissie verklaard, mijnheer de Vice-Eerste minister, dat het arsenaal aan wettelijke middelen ter bestrijding van de fraude voldoende is. U hebt evenwel niets gezegd over dit andere luik in de fraudebestrijding, namelijk het personeel. Daarom had ik u in de commissie gevraagd naar een overzicht van de bezetting van het kader

van uw administratie volgens niveau. Ik heb dit overzicht in het degelijk verslag van de heer Vermeiren evenwel niet teruggevonden. Ik moet dus noodgedwongen voortgaan op wat ik daaromtrent hoor zeggen en u zult me moeten verontschuldigen indien dit niet met de werkelijkheid overeenstemt.

Wat ik hoor zeggen is, dat uw administratie onvoldoende bemand is om een echte strijd te voeren tegen de fiscale ontduiking en dat vooral de bezetting van het hoogste niveau van het kader onvoldoende is. Als dit zo is, zou dit toch wel vragen oproepen. Het zou in elk geval weinig aanmoedigend zijn voor uw ambtenaren, waarvan de meesten trouwens getuigen van een echt plichtbewustzijn in hun werk. Naast een degelijke wetgeving is immers een voldoende bemand controleapparaat een onmisbaar instrument om de echte misbruiken op te sporen. Dit apparaat moet dan eerst worden ingezet op die plaatsen, waar de fraude de grootste kans maakt namelijk daar waar ook de inkomsten het hoogst zijn.

Nu wij door de maatregelen van fiscale zekerheid en bevrijding van de roerende voorheffing er openlijk voor uitkomen dat de fiscale fraude er is en zelfs buitensporige vormen aanneemt, mogen wij niet versagen in de strijd tegen deze immorele houding en moeten wij consequent een beroep doen op de nodige middelen: deze liggen op een dubbel vlak te weten een strikte wetgeving en een goed bemand en degelijk gevormd controleapparaat. Wij rekenen erop dat u daarvoor de passende aandacht zult hebben. De zo bedreigde financiën van de Staat, waarvoor u verantwoordelijkheid draagt, kunnen er alleen goed bij varen.

Zijn er maatregelen, die bij ons eerder negatief overkomen, er zijn ook maatregelen in dit wetsontwerp opgenomen, die wij gunstig onthalen.

Dat zijn op de eerste plaats de bepalingen die moeten leiden tot een rechtvaardiger belasting. Want in tegenstelling met wat ik vooraf heb onderstreept zijn er ook positieve geluiden op dat gebied en ik wil die even goed benadrukken.

Daar is de belastingvermindering voor kinderlast: 1200 frank voor een eerste kind, 800 frank voor de volgende. Een gezinsvriendelijke maatregel, die vooral aan de lagere inkomens ten goede komt. Daardoor wordt ook het verschil tussen minimum- en maximumvermindering kleiner. Dat verheugt ons, want wij wensen nog verder te gaan in de richting van het optrekken van de minima tot het niveau van de maxima, zodat niet langer hogere verminderingen worden toegekend aan hogere inkomens. Wij hopen dat deze regering onze wens kan realiseren bij de volgende begroting.

Aansluitend daarbij verheugt ons ook de belastingvermindering van 1200 frank voor gezinnen met een belastbaar inkomen onder de 400 000 frank. Het moet immers vooral in crisistijd onze bekommernis zijn, dat de laagste inkomens minstens worden gevrijwaard, zoniet kunnen verhogen. Deze belastingvermindering is een stap in de goede richting nadat de regering reeds in het verleden had bewezen aandacht te hebben voor deze lage inkomens door de indexregeling, het optrekken van het bestaansminimum en andere.

De maatregelen voor een betere belastingheffing, zoals de regering ze zedig noemt, getuigen hier in elk geval van haar wil om nieuwe vormen van belastingontduiking kordaat de pas af te snijden. Sommige landgenoten zijn daarbij erg vindingrijk, maar dit is een vorm van creativiteit, die best zo vlug mogelijk wordt gekortwiek. Het verheugt ons, dat de regering blijkbaar die mening deelt.

Nog in het kader van een rechtvaardiger verdelen van de lasten vinden wij het billijk, dat de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid voor inkomens boven de 3 miljoen frank verlengd wordt en een solide juridische basis krijgt. Dat deze bijzondere bijdrage aan de sociale zekerheid te beurt valt, onderstreept meteen de bekommernis van de regering om dit zo zeer gewaardeerd en in crisistijd onschatbaar stelsel te vrijwaren.

Onder een ander hoofdstuk van dit wetsontwerp zouden wij de maatregelen willen toejuichen die tot doel hebben de werkgelegenheid te bevorderen. Dat zijn dan vooral die bepalingen, die de bedoeling hebben de bouwsector verder aan te moedigen: meer in het bijzonder verheugen ons daarin de aftrek van de saneringskosten van oudere woningen en vooral de aftrek van hypotheaire interesten tot 200 000 frank voor wie bouwt met een lening. Dit laatste beantwoordt trouwens aan een amendement, dat ik een tijd geleden heb ingediend op een wetsvoorstel. Het is naar mijn overtuiging een belangrijke hulp voor bouwlustigen, die moeten opzien tegen een zware interestlast vooral in de eerste jaren van hun engagement.

Bevorderend voor de tewerkstelling kunnen ook zijn de maatregelen tot beperking van de cumulatie in openbare dienst en de voordelen

verleend aan werknemers om aandeelhouder te worden van hun onderneming.

Naast negatieve en positieve elementen in het wetsontwerp is ons eindoordeel ook beïnvloed geweest door de maatregelen die de regering heeft genomen om de tekorten in de sociale zekerheid weg te werken. Dit komt tegemoet aan één van onze fundamentele betrachtingen. Voor ons is de sociale zekerheid een onmisbaar instrument in de uitbouw van een rechtvaardige gemeenschap en bijgevolg is zij niet alleen onze aandacht waard maar ook meer dan gewone inspanningen. Het wegwerken van de tekorten voor 1984 is slechts een bescheiden antwoord op de reusachtige vragen voor de toekomst. Maar wij beschouwen het als een uiting van de wil van de regering om de hele toekomst van ons stelsel van sociale zekerheid veilig te stellen. Dat begroeten wij met dankbaarheid en met de toezegging van onze steun bij de verdere beveiliging van dit stelsel.

Bij het vormen van ons eindoordeel zagen wij ook gunstige tekenen dat het beleid van deze regering kans maakt op slagen: het herstel van de competitiviteit van onze bedrijven op de internationale markt, de gunstige kentering in de resultaten van onze handelsbalans en de afgeremde groei van de werkloosheid. Wij willen deze ontluikende ommekeer niet voortijdig afbreken, maar wij rekenen er dan ook op dat de regering haar inspanningen onverminderd doorzet. Zo betrouwen wij zeer in het bijzonder op een angstvallige uitvoering van de verbintenissen van de ondernemingen in ruil voor de inlevering van de werknemers. De regering moet de akkoorden inzake aangroei van de tewerkstelling met vaste hand doen naleven. Niets mag immers onverlet worden gelaten om te kunnen slagen in het opzet om de werkloosheid terug te dringen.

Er is trouwens ook geen alternatief, dat ons bekoort. Opgesmukte maar platgetreden paden, waarvan in het verleden bewezen is, hier en elders, dat zij alleen maar leiden naar de woestijn, lokken ons inderdaad niet aan. Bestendig wisselen van weg is overigens een goede manier om nooit aan te komen. Vandaar dat wij het wensen te houden bij de weg, die wij gekozen hebben, en door te zetten ook al is het geen vlotlopende asfaltbaan.

Wij zullen deze regering verder volgen wanneer zij maar haar hoofdoelen niet uit het oog verliest. Wij zullen dat doen ook al weten wij dat zij geen mirakeloplossingen biedt voor de kwalen die ons teisteren. Wie zou dit trouwens wel kunnen bieden?

Maar het is evenmin een blind meelopen. Wij zullen streng toezien dat zo goed als mogelijk de verdelende rechtvaardigheid wordt geëerbiedigd en dat de zwaksten de meeste bescherming blijven genieten in onze gemeenschap.

In die geest zullen wij dit wetsontwerp goedkeuren ook met zijn onvolkomenheden. Wij rekenen erop dat de regering dit zal beantwoorden met een ernstig doorzetten van haar opdracht en zich verder zal laten leiden door de echte belangen van ons land en ons volk. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Clippele.

M. de Clippele. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, le projet de loi portant des dispositions fiscales et budgétaires comporte d'excellents articles, mais il en est d'autres nettement moins positifs et certains présentent même des omissions assez graves.

Je rangerai dans la deuxième catégorie les articles qui concernent le précompte mobilier libératoire.

Il faut se rappeler que la réforme de 1962 de M. Dequae, alors ministre des Finances, qui avait instauré pour la première fois le principe des précomptes mobilier, immobilier et professionnel, visait deux buts.

Le premier était d'obéir aux directives de la Communauté européenne qui voulait harmoniser la fiscalité entre les différents pays d'Europe.

Nous devons malheureusement constater que si un certain nombre de pays ont appliqué ces directives, d'autres ne l'ont pas fait, entre autres le grand-duché de Luxembourg, les Pays-Bas et l'Allemagne, pour ce qui concerne l'impôt sur les non-résidents. Aussi les Belges sont-ils tentés de placer leur argent dans ces pays étrangers, argent qui revient en Belgique avec un taux plus élevé, les banques étrangères ayant prélevé, il va de soi, leur bénéfice, ce qui est grave et pour notre économie et pour notre dette publique.

De plus, nous avons raté, ici à Bruxelles, une occasion unique et historique de devenir un grand centre financier. Le gouvernement aurait dû décider, nonobstant les directives de la CEE, de suspendre la percep-

tion du précompte mobilier tant que les autres pays ne l'appliquaient pas intégralement.

Le second but de M. Dequae était d'obtenir une meilleure justice fiscale et une simplification, les revenus, par le fait de la globalisation des revenus mobiliers, professionnels ou autres, étant mis sur un pied d'égalité. Au surplus, ce ministre avait, dans le Code fiscal, prévu une barrière: une taxation maximum de 50 p.c. Les parlementaires de 1962 ne voteraient plus aujourd'hui — j'en suis convaincu — une telle loi. Nous constatons, en effet, avec regret que cette limite a été percée, que les communes ont pu percevoir des additionnels communaux sur l'impôt des personnes physiques, que le gouvernement a décidé de libérer la fiscalité communale, que beaucoup de revenus dépassent la barrière de 50 p.c. et que certains approchent même pratiquement les 100 p.c. d'imposition.

Or, avec le précompte mobilier libératoire porté de 20 à 25 p.c., on aboutit à une taxation de 58,75 p.c. Il faut, en effet, tenir compte de l'impôt sur les sociétés auquel il faut ajouter la partie inflatoire, dont on ne parle jamais. Ainsi, pour une inflation de 7,5 à 8 p.c., comme c'est le cas cette année, il faut enlever ce pourcentage du montant d'une obligation, et appliquer les 58,75 p.c. sur les revenus de cette obligation.

M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur. — Vous faites une grave erreur, et cela m'étonne de votre part. La taxation de 58,75 p.c. concerne, en fait, les dividendes. Je suis d'ailleurs heureux que vous le souligniez, car il existe beaucoup de malentendus à ce sujet.

Quant à la taxation des obligations, elle est de l'ordre de 25 p.c.

M. de Clippele. — Soit, mais il ne faut pas oublier la partie inflatoire...

M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur. — Vous parliez d'obligations et c'est à ce propos que j'ai voulu intervenir.

M. de Clippele. — Le ministre a parlé d'adoucir le principe de la globalisation, ce qui me paraît être une mesure intéressante, mais en appliquant ce principe, en portant le précompte de 20 à 25 p.c., les épargnants vont finalement payer 15 milliards supplémentaires. On peut se poser la question de savoir si c'était là le but visé par le gouvernement.

Dès l'instant où l'on touche à ce principe, comment pourrait-on, à l'avenir, justifier le refus d'une nouvelle hausse? De 25 p.c. à 30 p.c.?

Cette augmentation de 20 à 25 p.c. va contrarier la baisse des taux d'intérêt ainsi que celle de la charge de la dette publique. Elle aura pour conséquence l'aggravation de la fuite des capitaux et le freinage des investissements en capital à risques.

J'en viens à la cotisation spéciale compensatoire.

Les petits épargnants auront intérêt à déclarer la totalité de leurs revenus d'actions puisqu'ils recevront une ristourne sur leurs impôts. Par contre, ceux dont les revenus dépassent 1 110 000 francs pour les actions et 316 000 francs pour les obligations, seront soumis à une taxation supplémentaire de 20 à 47 p.c.

Quel sera exactement l'impact de ce précompte libératoire puisque, d'une part, certains seront remboursés et d'autres verseront une taxe compensatoire? Je ne comprends plus très bien le principe même du précompte mobilier libératoire.

M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur. — C'est à défaut d'investissements que la taxe compensatoire s'appliquera aux revenus mobiliers dépassant soit 1 110 000, soit 316 000 francs. La taxe compensatoire vise à atténuer des avantages fiscaux que je n'hésite pas à qualifier d'exorbitants dans la situation actuelle, avantages qui n'ont pas été voulus, mais qui découlent automatiquement du caractère libératoire du précompte mobilier.

L'investissement imposé à ces hauts revenus ou la taxe compensatoire ont été acceptés pour éviter de trop grands avantages.

Comme il y a toujours une part de vérité dans les critiques formulées par l'opposition, en dépit de cette taxe compensatoire — soyons honnêtes, je ne l'ai d'ailleurs jamais nié — dans le nouveau régime, il subsistera toujours pour les revenus mobiliers dépassant 1 110 000 francs, un avantage fiscal par rapport à la situation actuelle.

En fixant ce plafond, on a voulu maintenir l'avantage fiscal dans les limites du raisonnable.

M. de Clippele. — Enfin, monsieur le ministre, vous avez prévu au budget un montant de 10 milliards pour la déduction des intérêts hypothécaires qui pourra s'opérer jusqu'à concurrence de 200 000 francs répartis en trois ans, soit 100 000 francs la première année, 60 000 la seconde et 40 000 la dernière année. C'est un premier pas dans la bonne direction, mais pourquoi ne pas pousser jusqu'à la déduction totale, comme cela se pratique dans les pays socialistes tels que la Suède, la Norvège, le Danemark ou certains pays anglo-saxons comme l'Angleterre, les Etats-Unis et même l'Australie? Dans ces pays, en effet, la totalité des intérêts par rapport à l'ensemble des revenus, y compris les revenus professionnels, sont déductibles.

Vous avez parlé d'un budget de 10 milliards. Comme la plupart des contribuables sont passibles d'une taxation moyenne de 50 p.c., si l'on peut déduire les intérêts hypothécaires de l'ensemble des revenus professionnels, cela ramènerait pratiquement le taux d'intérêt actuel, qui est de 12 p.c., à la moitié, soit à 6 p.c., avec pour conséquence une relance du marché immobilier. Or il ressort des calculs établis par la Confédération nationale de la construction qu'un logement de 3 millions procure à l'Etat 1 million en rentrées diverses, soit sous forme de TVA, droits d'enregistrement, précompte immobilier, droits de succession et taxation à l'impôt des personnes physiques.

Pourquoi ne pas suivre ce chemin? Dans ce cas, il ne serait pas nécessaire de prévoir un budget de dix milliards. Bien au contraire, car le Trésor public en serait finalement le bénéficiaire.

Le troisième point est l'indexation des barèmes fiscaux. Vous l'avez annoncée, mais en ajoutant malheureusement: «à condition que le solde net à financer n'excède pas 9 p.c. du produit national brut»; cela me fait penser au petit enfant à qui on donne un hochet avec défense d'y toucher... Cela signifie que cette indexation aura lieu peut-être dans un an, dans cinq ou dans dix ans...

Or, soyons-en conscients si, il y a vingt ans, notre pays avait la réputation de jouir d'une taxation modérée, nous sommes passés actuellement dans l'autre peloton constitué par les pays à taxation la plus forte, avec le Danemark et la Suède.

Cette indexation des barèmes fiscaux est absolument nécessaire et je ne vois aucune raison de la différer encore, d'autant plus que, même pour les ménages ouvriers, les taux de taxation avoisinent les 30, 40 ou 50 p.c. alors que, dans un pays comme la Suisse, où le niveau de vie par habitant est plus élevé que chez nous, le taux de taxation de ceux qui gagnent des millions ne dépasse pas 37 p.c.

Enfin, j'arrive au quatrième point: la sécurité fiscale. Sur le plan moral, il est certain que la mesure prévue paraît assez injuste envers ceux qui ne fraudent pas. L'expérience m'a appris que si, il y a vingt ans, certaines catégories de personnes, pour des raisons philosophiques et morales, ne fraudaient pas, actuellement, la fiscalité est devenue tellement implacable que très rares sont celles qui n'essaient pas de tromper le fisc, et cela dans toutes les catégories sociales.

D'un autre côté, j'ajoute que le Code fiscal prévoit après cinq ans, une certaine amnistie fiscale à l'égard de tous les revenus, même de ceux qui ont été touchés frauduleusement.

Certains parlementaires se sont récriés avec consternation, se plaçant sur le plan de la moralité. Or je rappelle que les parlementaires eux-

mêmes ont décidé d'immuniser la moitié de leur indemnité, ce qui n'est pas le cas pour les rémunérations des autres Belges. Si nous admettons ce principe et que nous-mêmes ne payons pas d'impôts sur la moitié de notre indemnité, nous avons exactement le droit de nous taire sur ce plan!

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — On peut changer cela!

M. de Clippele. — Pour ce qui est de l'efficacité, je ne comprends pas comment des Belges qui auraient éventuellement placé leur argent à l'étranger, soient disposés à le ramener, alors qu'il est de notoriété publique que la Belgique est un enfer fiscal. De plus, cet argent ayant été rapatrié officiellement en Belgique, il serait aisé d'imaginer que le contrôleur des Contributions, n'ayant pas le pouvoir de poursuivre les intéressés concernant les sommes en question, les inscrirait sur la liste noire et les rattraperait de l'une ou l'autre façon à propos d'autres éléments de leur déclaration fiscale.

A la Chambre en tout cas — j'ignore ce qui a été dit à ce sujet au Sénat —, un parti a déclaré que, le jour où il arriverait au pouvoir, il s'empresserait de poursuivre ces fraudeurs.

M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur. — Dans un avenir tellement éloigné qu'il n'y a aucun danger!

M. de Clippele. — Je l'espère, monsieur le ministre. Mais je veux attirer votre attention sur le fait que l'amnistie fiscale ou la sécurité fiscale n'est valable, à mon sens, que dans la mesure où il serait procédé à une réforme fondamentale de la fiscalité, de façon à arriver à des taux modérés pour tous les contribuables. A ce moment-là, l'amnistie fiscale aura une chance de réussite.

Je conclus, monsieur le ministre. J'ai lu attentivement ce projet de loi portant des dispositions fiscales et budgétaires et j'ai trouvé cette matière très compliquée. Les mesures qu'il contient, toutes temporaires, partielles et complexes, vont faire la joie des experts fiscaux et des avocats fiscaux.

Je me permets de vous rappeler que, depuis 1978, il y a eu 134 lois fiscales, arrêtés royaux et décisions ministérielles qui ont changé 795 articles du Code fiscal.

Le *Bulletin des Contributions* comporte, concernant les lois actuellement en vigueur, plus de 30 000 pages d'interprétation. Pour nous, les contribuables, qui ne sommes pas nécessairement experts fiscaux, c'est terriblement compliqué; même une chatte n'y retrouverait pas ses jeunes!

M. le Président. — Nous poursuivrons cette discussion cet après-midi à 14 heures.

Wij zullen deze bespreking deze namiddag te 14 uur voortzetten.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 12 h 25 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 12 u. 25 m.)

622